

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: marketa.skodova@soc.cas.cz

Politická kultura

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2008, v08-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. 3. – 10. 3. 2008</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1028</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PS.4, PS.17, PD 6, PD.7, PD.8, PO.38</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>2. května 2008</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Markéta Škodová</i>

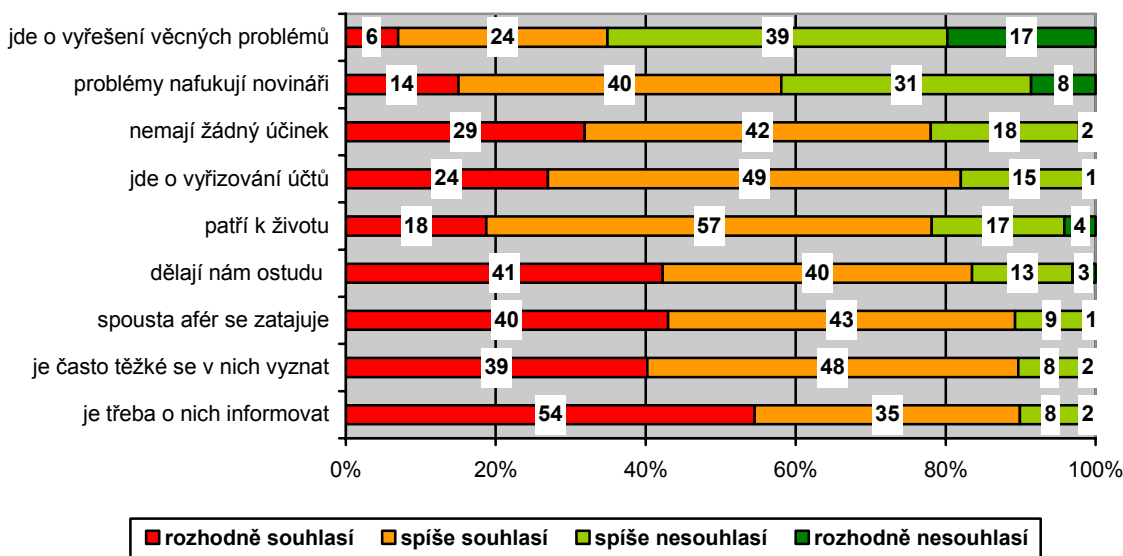
V březnovém šetření Centra pro výzkum veřejného mínění byl zařazen blok otázek související s tématem politické kultury. Občané v něm vyjadřovali své postoje k aférám v politickém a veřejném životě, hodnotili politickou kulturu a morálku veřejně činných lidí a také vyslovovali své mínění o tom, kdo nebo co má rozhodující vliv na chování politiků.

I. Kultura a morálka politiků

Co se týče různých sporů, problémů a afér ve veřejném a politickém životě, nejvíce respondentů souhlasí s názory, že by o nich měla být veřejnost informována (89 %) a že je často těžké se v nich vyznat (87 %). Přibližně každý osmý z deseti oslovených Čechů vyjádřil souhlas s tvrzením, že se spousta afér zatajuje (83 %), a dále s výrokiem, že nám podobné situace dělají ostudu před světem (81 %).

Podle názoru tří čtvrtin občanů patří takové události k životu, téměř stejná část veřejnosti se domnívá, že jde především o vyřizování osobních účtů (73 %) a že se jejich prostřednictvím ničeho nedosáhne a vše zůstane při starém (71 %).

Více než polovina dotázaných (54 %) souhlasila s tvrzením, že podobné kauzy nafukují novináři. Nesouhlasné odpovědi převažovaly nad souhlasnými pouze v případě výroku „Jde hlavně o vyřešení věcných problémů“, na který kývlo 30 % respondentů a naopak 56 % s ním nesouhlasilo (pro podrobné rozložení odpovědí viz graf 1).

Graf 1: Postoje k aférám v politickém a veřejném životě¹ (v %)

Poznámka: dopočet do 100 % v řádcích tvoří odpovědi „neví“.

Otázka, zjišťující postoje českých občanů k aférám v politickém a veřejném životě, byla pokládána od roku 1994². Časové srovnání nabízejí tabulky 1 a 2. na následující straně, z nichž vyplývá, že skepse a nechuť veřejnosti k aférám a sporům ve veřejném a politickém životě postupně vzrostly, což je evidentní zejména ve srovnání podílů souhlasících s tvrzením, že politické aféry nám dělají ostudu před světem (nárůst o 23 procentních bodů od roku 1994).

Tab. 1: Postoje k aférám v politickém a veřejném životě. Časové srovnání 02-08 (v %)

	IV/2002		III/2005		III/2007		III/2008	
	ano	ne	ano	ne	ano	ne	ano	ne
je třeba o nich informovat	92	5	95	3	93	5	89	10
je často těžké se v nich vyznat	86	9	89	8	86	10	87	10
spousta afér se zatajuje	76	11	87	5	84	8	83	10
dělají nám ostudu	71	25	82	15	79	17	81	16
patří k životu	82	15	75	21	77	19	75	21
jde o vyřizování účtů	62	21	75	15	66	20	73	16
nemají žádný účinek	62	26	71	21	66	25	71	20
problémy nafukují novináři	59	30	53	37	57	35	54	39
jde o vyřešení věcných problémů	36	43	33	49	28	55	30	56

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“. Údaje jsou řazeny sestupně podle souhlasných odpovědí v roce 2008. Součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ + „spíše souhlasí“ = ANO. Součet odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ + „spíše nesouhlasí“ = NE.

¹ Znění otázky: „V našem politickém a veřejném životě se objevují různé spory, problémy a aféry. Souhlasíte s tím, že a) patří k životu, vyskytují se i v jiných demokraciích, b) že nám tyto spory a aféry dělají nám ostudu před světem, c) že je třeba aby se o nich informovalo, protože politici potřebují kontrolu veřejnosti, d) že při nich jde hlavně o vyřizování osobních účtů, e) že je často těžké se v nich vyznat, f) že jde hlavně o vyřešení věcných problémů, g) že spousta vážných problémů a afér se zatajuje, h) že problémy nafukují novináři, i) že nemají žádný účinek, niče ho se nedosáhne a vše zůstane při starém?“. Možnosti odpovědí: „rozhodně souhlasí“, „spíše souhlasí“, „spíše nesouhlasí“, „rozhodně nesouhlasí“.

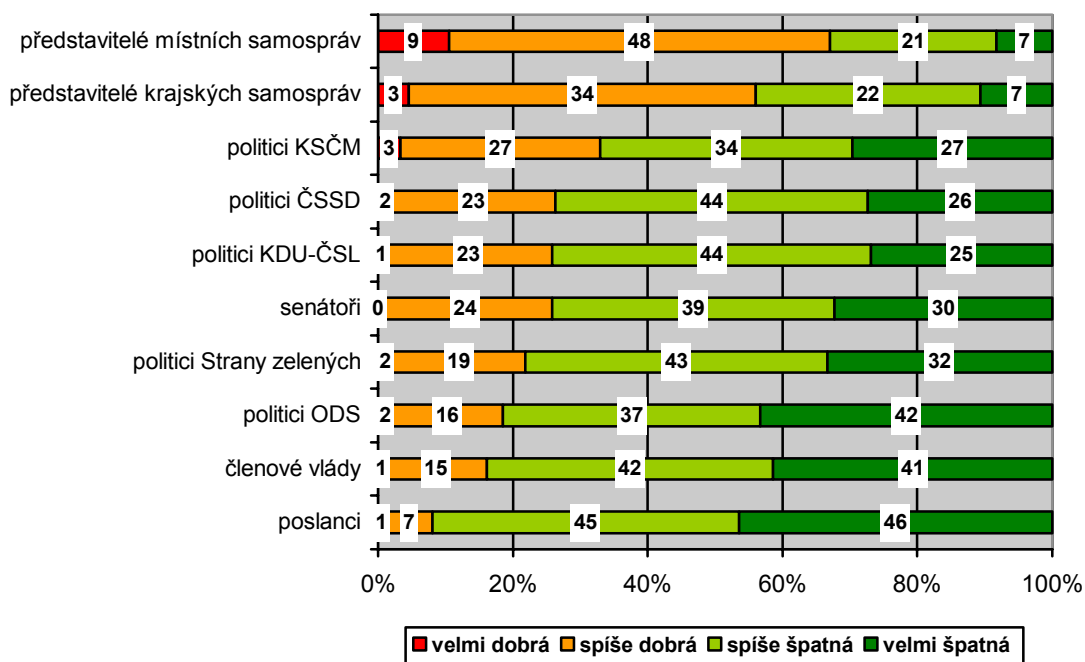
² Znění otázky (do IV/2002) : „V našem politickém a veřejném životě se objevují různé spory, problémy a aféry. Myslíte si, že a) patří k životu, vyskytují se i v jiných demokraciích?, b) dělají nám ostudu před světem?, c) je třeba, aby se o nich informovalo, protože politici potřebují kontrolu veřejnosti?, d) přitom jde hlavně o vyřizování osobních účtů?, e) je často těžké se v tom vyznat?, f) přitom jde hlavně o vyřešení věcných problémů?, g) spousta vážných problémů a afér se zatajuje?, h) problémy nafukují novináři?, i) nemají žádný účinek, niče ho se nedosáhne a vše zůstane při starém?“. Možnosti odpovědí: „rozhodně souhlasí“, „spíše souhlasí“, „spíše nesouhlasí“, „rozhodně nesouhlasí“.

Tab. 2: Postoje k aférám v politickém a veřejném životě. Časové srovnání 1994-2000 (v %)

	07/94 ano/ne	12/96 ano/ne	03/98 ano/ne	03/99 ano/ne	03/00 ano/ne
je třeba o nich informovat	92/5	90/4	96/3	85/10	95/2
je často těžké se v nich vyznat	84/9	81/10	84/ 11	83/10	86/9
patří k životu	78/16	67/23	68/25	72/20	72/20
spousta afér se zatajuje	74/11	73/10	82/8	75/9	75/9
jde o vyřizování osobních účtů	62/20	62/18	64/21	67/16	67/16
dělají nám ostudu	58/35	71/23	79/18	74/21	74/19
nemají žádný účinek	61/26	57/27	64/27	67/19	71/19
problémy nafukují novináři	45/42	48/35	43/47	52/36	49/39
jde o vyřešení věcných problémů	39/34	35/37	33/44	35/40	32/49

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“. Údaje jsou řazeny sestupně podle souhlasných odpovědí v roce 2008. Součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ + „spíše souhlasí“ = ANO
Součet odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ + „spíše nesouhlasí“ = NE.

Šetření se dále věnovalo názorům veřejnosti na politickou kulturu konkrétních lidí. Dotázaní byli požádáni, aby zhodnotili politickou kulturu některých veřejně činných lidí, tedy to, jak tito lidé mezi sebou jednájí, jak na veřejnosti vystupují a informují o problémech.³

Graf 2: Politická kultura veřejně činných lidí (v %)

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Jak vyplývá z grafu 2, podstatná část veřejnosti (91 %) hodnotí jako špatnou politickou kulturu poslanců. Podle názoru 83 % oslovených je špatná politická

³ Znění otázky: „Zajímalo by nás, co si myslíte o politické kultuře veřejně činných lidí, tedy o tom, jak mezi sebou jednájí, jak na veřejnosti vystupují a informují o problémech. Jaká je podle Vás politická kultura: (viz tabulku 1).“

kultura členů vlády a téměř každý osmý člověk z deseti (79 % dotázaných) hodnotí jako špatnou politickou kulturu členů Občanské demokratické strany.

Nadpoloviční většina veřejnosti vnímá jako špatnou též politickou kulturu politiků Strany Zelených (75 %), senátorů (69 %) a politiků ČSSD (70 %), KDU-ČSL (69 %) a KSČM (61 %).

Pozitivní hodnocení nad negativním převážilo pouze v případech představitelů místních a krajských samospráv. Kulturu politiků místních samospráv vnímá jako dobrou 57 % oslovených oproti 28 % těch, kteří ji vnímají jako špatnou. Politická kultura představitelů krajských samospráv je dobrá pro 37 % a špatná pro 29 % dotazovaných.

Časové srovnání odpovědí na stejnou otázku nabízí tabulka č. 3, z níž je patrné, že od roku 2005 se o 9 procentních bodů zvýšil podíl těch, kteří hodnotí jako špatnou politickou kulturu poslanců (z 82 % v roce 2005 na 91 % v roce 2008). Ještě markantnější nárůst nespokojených s politickou kulturou je evidentní v hodnocení politiků ODS a Strany Zelených a členů vlády.

Tabulka 3: Politická kultura veřejně činných lidí – časové srovnání (v %)

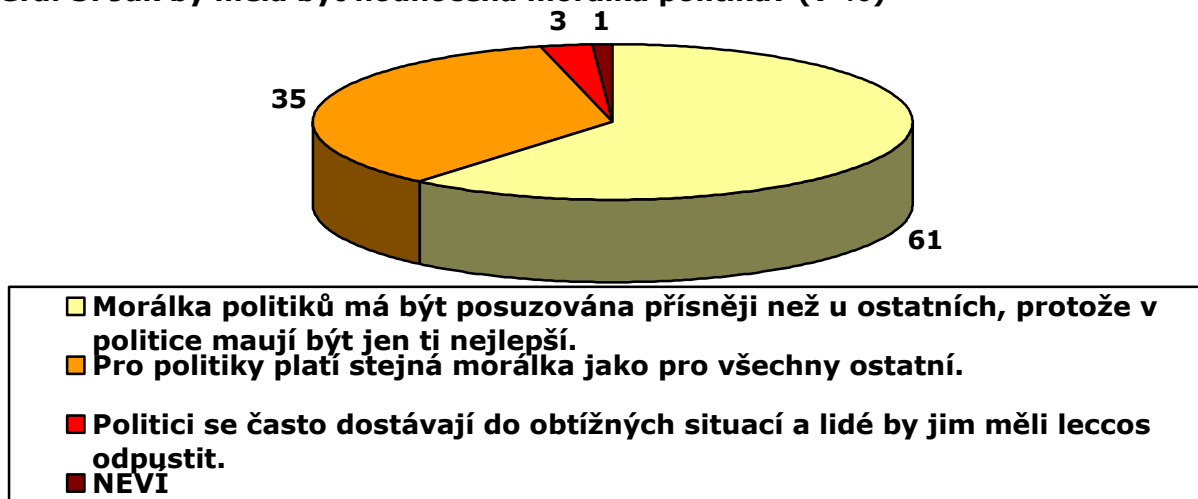
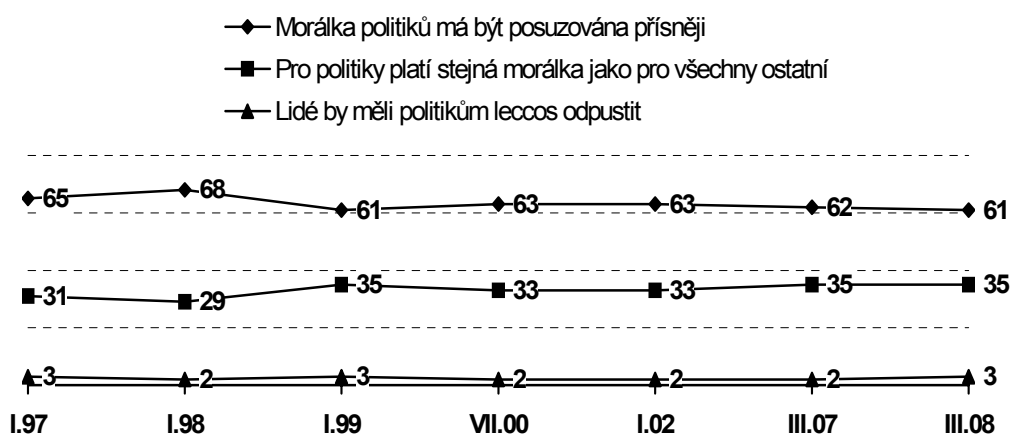
	březen 2005 +/-	březen 2007 +/-	březen 2008 +/-
Poslanci	14/82	12/85	8/91
členové vlády	28/66	24/71	16/83
politiky ODS	35/56	30/64	18/79
politiky Strany zelených	0	41/46	21/75
Senátoři	26/58	29/60	24/69
politiky KDU-ČSL	26/64	29/63	24/69
politiky ČSSD	23/70	32/62	25/70
politiky KSČM	29/58	34/56	30/61
představitelé kraj. samospráv	37/25	39/23	37/29
představitelé míst. samospráv	56/26	59/26	57/28

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“. V roce 2005 byli místo politiků Strany zelených hodnoceni politici US-DEU.

V rámci březnového šetření jsme se dále zajímali o to, jak by podle českých občanů měla být hodnocena morálka našich politiků.⁴ Téměř dvě třetiny (61 %) oslovených si myslí, že morálka politiků má být posuzována přísněji než u ostatních a podle 35 % respondentů platí pro politiky v této věci stejná měřítka jako u ostatních (viz graf 3).

Výsledky se prakticky neliší od struktury odpovědí na stejnou otázku, pokládanou v kontinuálním šetření od roku 1997. Ve druhé polovině devadesátých let (v letech 1997 a 1998) se ve srovnání s rokem 2008 pouze v průměru o více než 5 procent respondentů klonilo k názoru, že morálka politiků by měla být posuzována přísněji než u ostatních, protože v politice mají být jen ti nejlepší (pro časovou řadu viz graf 4).

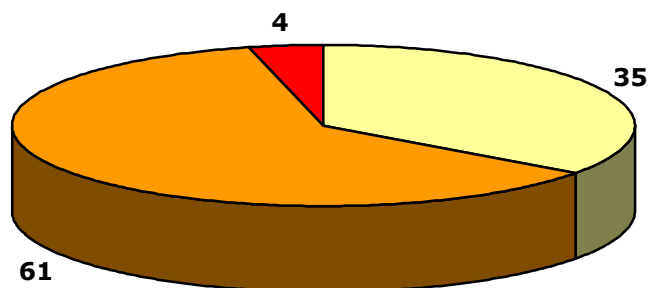
⁴ Znění otázky: „Přečtu Vám rozhovor tří lidí o tom, jaká by měla být morálka našich politiků. Který z těchto názorů je Vám nejbližší? První říká: Morálka politiků má být posuzována přísněji než u ostatních, protože v politice mají být jen ti nejlepší. Druhý říká: Pro politiky platí stejná morálka jako pro všechny ostatní. Třetí říká: Politici se často dostávají do obtížných situací a lidé by jim měli leccos odpustit.“

Graf 3: Jak by měla být hodnocena morálka politiků? (v %)**Graf 4: Požadavky na morálku politiků mezi lety 1997 až 2008 (v %)**

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, podle čeho by měli být politici hodnoceni.⁵ Více než třetina (35 %) občanů je toho názoru, že by to mělo být pouze podle toho, jak jedná ve své profesi. Oproti tomu 61 % obyvatel se domnívá, že politikové by měli být hodnoceni i na základě svého soukromého života. Ani zde ve srovnání s výzkumem v loňském roce nedošlo k významnému posunu v rozložení odpovědí (viz graf 5 a tabulku 5 na následující straně).

⁵ Znění otázky: „Domníváte se, že politici by měli být hodnoceni pouze podle toho, jak jedná ve své profesi nebo i podle jejich soukromého života?“

Graf 5: Podle čeho by měli být politici hodnoceni? (v %)

- Politici by měli být hodnoceni pouze podle toho, jak jednájí ve své profesi.
- Politici by měli být hodnoceni i podle jejich soukromého života.

Tab. 5: Podle čeho by měli být politici hodnoceni? (časové srovnání – v %)

	březen 07	březen 08
Politici by měli být hodnoceni pouze podle toho, jak jednájí ve své profesi.	37	35
Politici by měli být hodnoceni i podle jejich soukromého života	59	61

II. Kdo nebo co ovlivňuje politiky

Největší vliv na rozhodování politiků mají podle názoru české veřejnosti korupce a zájmové skupiny. Vyplývá to z analýzy odpovědí na otázku, při níž byla pro vybrané okolnosti a společenské skupiny respondentům nabídnuta sedmibodová škála, kde 1 znamená „ovlivňuje v nejvyšší míře“ a 7 znamená „neovlivňuje vůbec“⁶ (pro podrobné výsledky viz graf 6).

V případě korupce se celých 77 % oslovených přiřadilo k bodům 1 až 3, v případě zájmových skupin to bylo 68 % občanů.

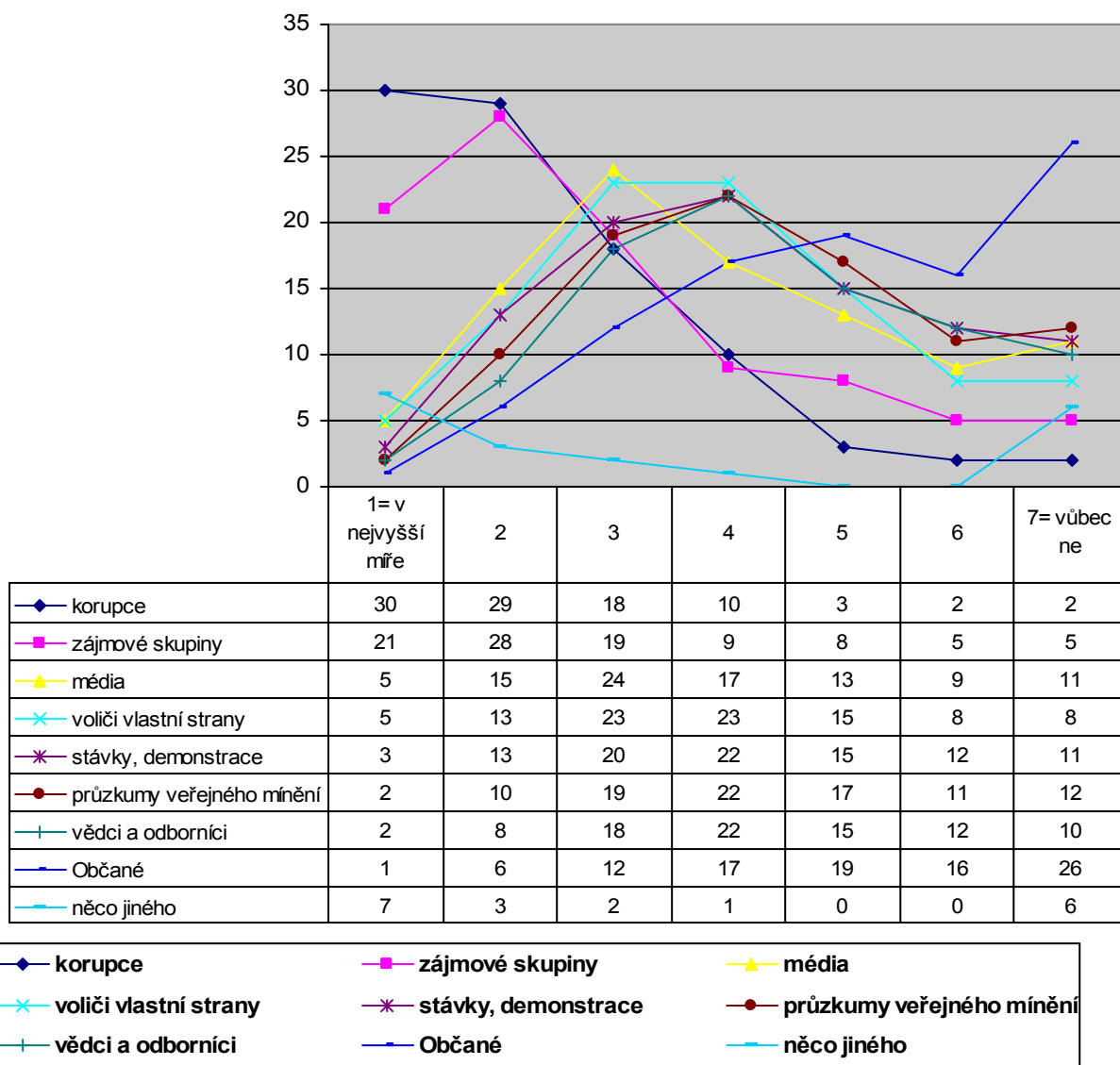
Jistý vliv veřejnost připisuje též médiím (44 % odpovědí v bodech 1 až 3), voličům vlastní strany (41 % odpovědí v bodech 1 až 3) a stávkám a demonstracím (36 % odpovědí v bodech 1 až 3).

Slabší vliv mají dle názoru českých občanů výzkumy veřejného mínění (40 % odpovědí v bodech 5 až 7; 31 % odpovědí v bodech 1 až 3) a vůbec nejmenším vlivem disponují občané (61 % odpovědí v bodech 5 až 7) a vědci a odborníci (37 % odpovědí v bodech 5 až 7).

⁶ Znění otázky: „Jak moc podle Vašeho názoru ovlivňují rozhodování politiků a) sdělovací prostředky, b) občané, c) voliči vlastní strany, d) úplatky a korupce, e) průzkumy veřejného mínění, f) stávky a demonstrace, g) zájmové skupiny a lobby, i) vědci a odborníci, j) nebo něco jiného?“ Možnosti odpovědí: v nejvyšší míře, vůbec, neví.

Co se týče korupčního chování, dvě pětiny obyvatel (41 %) jsou toho názoru, že většina veřejných činitelů v České republice je zkorumpována⁷. Podle mínění jedné čtvrtiny oslovených je zkorumpována méně než polovina veřejných činitelů, jedna pětina Čechů (20 %) se domnívá, že jsou to téměř všichni veřejní činitelé, a 5 % respondentů uvedlo, že je zkorumpováno pouze velmi málo veřejných činitelů (viz graf 7 na následující straně).

Graf 6: Jak politiky ovlivňují (v %)

Pozn.: Položky v tabulce jsou řazeny sestupně podle podílu odpovědí „v nejvyšší míře“. Dopočet do 100 % v řádcích tvoří odpovědi „neví“.

⁷ Znění otázky: „Jak rozšířené je podle Vás v této zemi brání úplatků a korupce? Velice málo veřejných činitelů je zkorumpováno; zkorumpována je jich méně než polovina; je do toho zapojena většina veřejných činitelů; zapojují se do toho téměř všichni veřejní činitelé?“

Graf 7: Jak je v ČR rozšířená korupce? (v %)